

Nieuws van Toen en Nu / 16

Als een hond zo ziek

Er heerst griep. De media hebben het over een epidemie. Artsen draaien overuren. Schoolklassen worden naar huis gestuurd. Er zijn bedrijven die op halve kracht draaien. Directies hebben er de pest over in dat bestellingen niet op de afgesproken tijd de deur uit kunnen. Gelukkig niet vanwege pest. Dat was ooit wel anders.

Wie langs het Wereldtijdpad loopt, komt regelmatig berichten over die ziekte tegen. Een paar voorbeelden. 'Tien maanden lang heerst de Zwarte Dood in Twente' (1315). 'In deze periode heerst een aantal jaren de pest in Overijssel' (1436). 'In Rijssen breekt de pest uit. Er is weinig kruid tegen gewassen, omdat mensen niet weten hoe de ziekte ontstaat en hoe je ermee besmet wordt' (1602).

Straf van God

Het begint, net als bij griep, met koorts, spierpijn, hoofdpijn en hoesten. Patiënten met longpest hoesten bloed op en halen moeilijk adem. Lijders aan builenpest hebben zwellingen zo groot als eieren. Zonder uitzondering zijn ze zo ziek als een hond. Pest is tegenwoordig goed te behandelen met antibiotica. Maar in de Middeleeuwen hebben de mensen geen benul van de oorzaak van de ziekte die binnen een paar dagen fataal afloopt. Het komt door kwade dampen, denkt men. Men brandt in de straten tonnen met pek en kruiden om zo de besmette lucht te verdrijven. Anderen weten het zeker: het is een straf van God. Of de Joden hebben het gedaan. Die hebben de waterbronnen vergiftigd. Ze worden massaal over de kling gejaagd.

Lijders aan builenpest

'Pestmeester'

Pandemie

Dat in wijken met veel Joden minder pestslachtoffers vallen, is te danken aan de reinigingswetten uit de Thora. Joden leven daardoor hygiënischer dan veel van hun stadsgenoten. Ze hebben zo minder last van ongedierte dat de pestbacterie verspreidt. Met name vlooiën van zieke ratten zijn de boosdoeners. Ze springen over op mensen en brengen via beten de pestbacterie over. Dat Joden daar minder last van ondervinden is verdacht. (Gebrek aan kennis was ook toen al een bron van fakenieuws en massahysterie.) Er verschijnen zogeheten 'pestmeesters' op het toneel. Die verzorgen en begraven de pestlijders. Ze dragen daarbij dikke jassen en maskers die op een pinguïnsnavel lijken. De maskers zijn gevuld met sterk ruikende kruiden die de kwade dampen moeten tegengaan. Vooral rond 1350 is het bar. Een derde van de Europeanen sterft, wereldwijd wel 75 miljoen. Door het wegvallen van zoveel arbeidskrachten, kunnen de overlevenden hogere lonen eisen en wordt een begin gemaakt met de mechanisatie van arbeid.

Griepdoden

Bij een gewone griep sterven in ons land 250-2000 mensen. Aan het eind van Wereldoorlog I heerste de Spaanse griep die binnen vier maanden wereldwijd meer dan 50 miljoen mensenlevens eiste, terwijl door het oorlogsgeweld 15 miljoen mensen om het leven kwamen...

Floor Looy / februari 2018